

Heves
Ferenc

A GONDOLAT- OLVASÓ TITKA

A halknibrigád műsorának fénypontja a gondolatolvasó fellépte volt. A megviselt arcú, idősebb férfi mély meghajlással köszöntötte meg a bizakodó közönség tapsát, majd kijelentette, hogy produkcióját a nézőtérén mutatja be. Ezzel ott is hagyta a pódiumot, s lassú léptekkel lement a széksorok közé. Hosszasan fürkészte a kíváncsián rámeredő arccal, majd odalépett a bal oldali, hatodik sor legszélén ülő, tizennyolc év körüli leányhoz.

— Megengedi, hogy megfogjam a pulzusát? — s máris kézbe vette a lány bal csuklóját. — Most arra kérem — tette hozzá — legyen szíves gondoljon valamire... Lehetőleg nem csapongó gondolatmenetet kérek, inkább intenzív gondolati koncentrációt, egy téma vagy fogalom körül.

A fiatal lány tiszta, nyugodt tekintetét ráemelte az öreg artistára. Hosszú másodpercek teltek el, amikor ő újból megszólalt:

— Magácska most arra gondol, hogy én nem fogom kitalálni a gondolatát... Pedig, ugye, kitaláltam?

A lány mélyen elpirult. Rendkívül finom arcvonásait zavara még megindítóbbá tette.

— Igen — mondta halkán. — Erre gondoltam...

A gondolatolvasó könnyedén, szinte fölényesen megbiccentette a fejét. Felzúgott a taps. Az artista továbbment. Néhány megfontolt lépés után egy hozzá hasonló korú, barátságos arcú férfi mellett állt meg.

— Szabad? — kérdezte, s most megismétlődött az előbbi jelenet, a pulzusfogással. A közönség lélegzet-visszafojtva figyelt. Az újabb médium a városka közszertében álló patikusa volt.

A gondolatolvasó ezúttal valamivel hosszabb ideig vizsgálta a kísérleti alany pulzusát, majd így szólt:

— Az ön gondolatai egy régi nyár emlékeinél időznek, képzeletét e pillanatban egy hajdani májális eseményei foglalkoztatják...

Az idős gyógyszerész elbillított meghökkenéssel nézett az artista arcába.

— Ugy van — mondta azután. — Önnek egészen különös képességei vannak...

A halás publikum újabb tapsorkánál jutalmazta a gondolatolvasó bámulatos teljesítményét. Ő ekkor már a harmadik médiumnál tartott. A középkorú, feltűnően intelligens arcú hölgyet mindenki ismerte a kisvárosban, hiszen a postahivatalban dolgozott.

— Kegyed e pillanatban Edgar Allan Poe híres költeményére, A hollóra gondol. Nehezen tud választani Babits és Tóth Árpád fordítása között. De inkább Tóth Árpád felé hajlik. Az ő átültetésének szépsége nagyobb hatású van kegyedre...

A médium meglepett arccal bólintott.

— Igen — mondta. — Tóth Árpád fordítását valamivel szebbnek talalom. És éppen ez járt a fejemben...

Oriási taps! A lélekítő végigsimította ráncokkal barázdált homlokán. Arcvonásait most különösen fáradtnak hatottak.

— Köszönöm — mondta a kiemeltől alig hallhatóan. — A gondolatolvasás rendkívül erős szellemi koncentrációt kíván. Egy-egy alkalommal legfeljebb három médiummal foglalkozom.

Ezzel a közönség újabb tapsai közepette a színpad felé vette útját, s az oldalajtón kiment a teremből.

...Három embert kivéve, senki sem sejtette, hogy a gondolatolvasó egyáltalán nem tudja mások gondolatait kitalálni. Mi volt hát a trükkje?

Gyurkó Géza SPITZBUBI MINDEN MENNYISÉGBEN

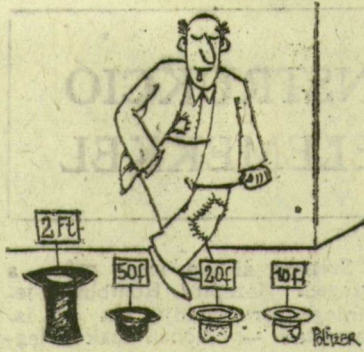
...és végül ebben a korszerű üzemből állítjuk elő a spitzbubikat — mutatott körbe színpadias mozdulattal Kelep Ede termelési főnök. Elfogott az irigység. Miért is nincs nekem ilyen korszerű üzemből otthon! Vagy ha már nincs, miért nem tudok ilyen elegánsan körbe mutatni? Még félkörben se tudok elegáns lenni!

...gondolja meg az elvtárs, hogy valamikor egy ember egy teljes nap csupán másfél spitzbubi készített átlagosan. Ebben benne volt az is, aki felet, sőt, csak negyedét tudott készíteni, s az is, a kinek keze nyomán három, sőt négy spitzbubi készült naponta. Transzmissziók, uram. Öreg gépek, elvtársam. Manuális munka. Hatvan ember és a napi termelés nem érte el még a száz spitzbubit sem. Még a százát sem! — karolt belém könnyedén a termelési főnök, Kelep Ede, és szinte táncleptekkel vitt körbe a szájtáti-modern gépek között. Ember alig. Gép az alig. Fotócellák, képerősítő televíziós kamerák, automaták gyártották itt a spitzbubikat.

— Az egész üzem — folytatta Kelep Ede — száz négyzetméter... Itt dolgozott annak idején a hatvan ember és gyártott, mint mondtam, legfeljebb száz spitzbubit. Most, öt ember van, meg a harminc korszerű gép. És mit gondol az elvtárs, mennyi a napi kapacitás? Mondjon egy számot!

— Tízezer-ötszázhuszonhat! — vágtam ki egyből.

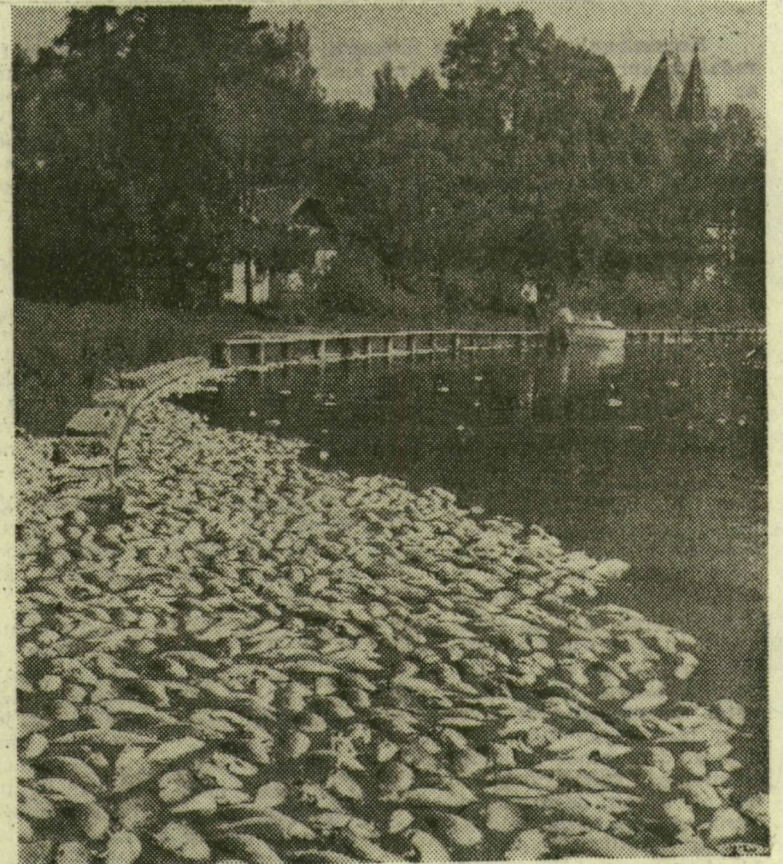
— Honnan tudja? — nézett rám szájtáti Kelep Ede. — Nem ipari kém maga?

A KÖZÖNSEGET ISMERNI KELL.

Nem, nem beszélt össze senkivel, ez túlságosan otromba fogás lett volna. Csupán, jó emberismerő lévén, kiválasztotta azokat a nézőket, akiknek arcáról lerítt a lelki kultúra, a megértés és gyöngédség. Ezek sohasem hazudták meg a megfáradt, öreg artistát, hiszen tudták, hogy a kenyere függ a produkciója sikerétől. Igaz, a médiumok kénytelenek voltak az ügy érdekében a valótlan igaznak hirdetni. De ezt, ki derűsen, ki némi töprengés után, valamennyien megbocsátották maguknak...

Dr. Vámos Rezső MIÉRT CSAPOLJÁK LE A PALICSI- TAVAT?

Elpusztult halak a Palicsi-tó vizének felszínén

A Palicsi-tóval kapcsolatosan legutóbb olyan határozat született, amely szerint a tóból a vizet leengedik, hogy a tavat kiszáritsák. Ezzel a tófenék talaját kívánják levegőztetni, majd ezután ülepített tiszta vízzel ismét feltöltik. Ennek a közeljövőben végrehajtandó munkálatnak az előzményei a következők.

A Palicsi-tóban május 7-e körül halhullák jelentek meg, majd a halpusztulás néhány nap alatt az egész tóra kiterjedt. Ez a halpusztulás csupán két nappal előzte meg a Pécs mellett levő Pellérdi Halgazdaságban bekövetkezett, kb. ugyanolyan mérvű károsodást. A kár mindkét helyen meghaladta a 100 mázsát.

Az okozó mindkét helyen ugyanaz — az iszapból a vízrétegbe emelkedő — kénhidrogén, amely jól ismert enzim- és idegméreg. A kénhidrogén mérgező töménységű felszaporodásáért a májusi kánikula a felelős.

A Palicsi-tó eliszaposodása és az iszap oxigénhiánya már évek óta aggasztó jelenség volt. A vízben felgyülemlt növényi tápanyagbőségben a kéalgák rendkívüli mértékben elszaporodtak. Az algatömegek miatt a víz átlátszósága az utóbbi időben nem volt több, mint 15 centiméter. Az iszapréteg vastagsága 40–60 centi, de nem ritka az a hely, ahol egy méter körüli a mélysége. Ebben a nagy szervesanyag-tartalmú iszapban minden feltétel együtt volt ahhoz, hogy ott az ún. szulfátredukáló baktériumok kénhidrogént termeljenek. A kénhidrogén az iszapban levő vasal egyesült, és ettől a vegyületből koromfekete az iszap. De az utóbbi időben az iszapban levő vas mennyisége már nem volt elegendő ahhoz, hogy minden kénhidrogént megkötösson, ezért az gáz formájában az iszapban felgyülemlt. A kiemelt iszap minden kezelés nélkül is záptojászagú volt. Ez az iszap kétségkívül gyógyhatású, de a halakra nem kedvező. Tehát vagy halászat, vagy gyógyfürdő. Légnyomáscsökkenéskor a gázok, köztük a kénhidrogén is, a vízrétegbe emelkednek, ekkor buborékol a víz, és ez elősegíti a károsodást.

Ismeretlen az az időpont, amittől kezdve a kénhidrogén állandóan mérgezte a halakat. Ennek következtében a palicsi pontyok vörösvérsejtjeinek a száma mindössze 7–800 ezer, míg az egészségeseknek 1,7–2 millió. Tehát akut vérszegénységben szenvedtek, de az is lehet, hogy a vérszám csupán az oxigénhiányhoz alkalmazkodott.

Az április végén kezdődő kénhidrogén-felszabadulás első lépésben az egész tóra kiterjedő

algapusztulást okozott. Az elpusztult algák a tó fenekére süllyedtek, és a lebomlásukat végző baktériumok a vizet elnyelt oxigént elfogyasztották. A baktériumokat felfaló Dafniák elszaporodó milliárdos tömegei még fokozhatták az oxigénhiányt. Oxigénhiányban pedig a kénhidrogén toxikus határértéke igen alacsony, csupán egy-két tizedmilligramm. Az így kialakult helyzetben a halpusztulás május 4-e körül már elkezdődött, mivel az első halhullák 7-én jelentek meg a víz felszínén. A szabadkai horgászok, akiknek kellemes pihenést és kikapcsolódást jelent a horgászás, megdöbbenve szemléltek a pusztulást, amelynek mértékéről a mellékelt kép tájékoztat. A kipusztult, illetve időben lehalasztott halállomány szinte teljes egészében 30–60 deka súlyú, ún. „nyurga” ponty, melynek már 6–8 éves, mert táplálék hiányában nem fejlődött.

Érdekes megemlíteni, hogy a halpusztulást követően a víz szokatlanul kitisztult, átlátszósága 1,5 méterre nőtt, de oxigént még mindig nem tartalmazott.

500 hektárnyi területen a vegyszeres védekezés nagyon költséges, és eredménye is kétséges, ezért az a határozat, hogy a tavat átmenetileg lecsapolják, már nagyon is időszerű volt. A hangsúly a tófenék szellőztetésén van. Csak a tökéletes lecsapolás, a tófenék kiszáritása hozhat tökéletes javulást. Ugyanis a levegőtlen iszapban már évek óta nem éltek azok a férgek és lárvák, amelyek a ponty fejlődését elősegítették volna. Ezért voltak a 6–8 éves pontyok csupán 50–60 deka súlyúak.

További kérdés, hogy a viznek a Tiszába való vezetése okozhat-e problémát? Nem — mert nem a vízzel van probléma, hanem az iszappal. A tóból kikerülő víz tehát a Tisza élővilágában nem fog kárt okozni.

Ki a felelős? Senki. Ami lezajlott, az egy természeti jelenség, a növényi tápanyagban bővelkedő tavak öntisztulási folyamata. Nem ez volt az első a Palicsi-tóban sem, de remélhetően az utolsó.

A tó későbbi feltöltése után a víz minőségének javulása első sorban a fürdőzés szempontjából fontos, de ezzel lehetővé válik új halfajokkal való betelepítés is, amely a horgászok számára minden bizonyon kárpótolni fogja azt a kiesést, amit a lecsapolás és a tisztítórendszer megépítésének idősüksége okoz. Tehát vagy iszapos gyógyfürdő, vagy a Balatonhoz hasonlóan, fürdésre, horgászatra és halászatra is alkalmas, frissvízű tó. A szabadkaiak az utóbbi választották, és ebben a Szegedi Állami Gazdaság halászati szakemberei segítséget fognak nyújtani.

Berkész Eya

Almodozás